

SZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRA

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre 10 k.
Negyedévre 4 ..
Helyben házhoz hordva:
Egész évre 20 kor.
Negyedévre 5 ..
Vidékre postán szállítva:
Egész évre 24 kor.
Negyedévre 6 ..
Egyes szám ára 8 fillér.

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, ahétfé és
Ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 8.
A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XX. évfolyam 54. szám.

Nagyvárad.

Szombat 1914. március 7

Az aicsuthi főhercegi udvar a Növédő Egylet zászlóavatására

A tegnapi posta a Katholikus Növédő Egyletnek oly kitüntetést és oly nagyszerű programot hozott, a mely a mai ünnepélyre és a zászló-avatásra királyi fényt áraszt.

Klotild főhercegnő, Erzsébet főhercegnő, Mária orleansi hercegné saját kezükkel irt emléksorokat küldtek a Növédő Egylet albuma számára, valamint Szirmay Sarolta grófnő udvarhölgy és Holdházy Mária, aki Fenségeék nevelője volt és az udvarban él.

Ő Fenségeék itt közölt emléksorai valóságos vezércikkek egy keresztény nő számára, amelyek — míg egyrészt klasszikus tömörségben hirdetik, hogy a királyi vért mily királyi gondolkodás szenteli meg, másrészt az ünnepnek, egyletnek az egész növédelemnek irányt jelölnek. Az emléksorok így következnek:

A nőnek legszebb és legszentebb hivatása a családját boldogítani és jó honpolgárokat nevelni.

KLOTILD főhercegnő.

Mindennap egy levél életednek könyvében; gondod legyen arra, hogy egyik lapon se álljon olyasmi, ami ellened szólhatna.

ERZSÉBET főhercegnő.

A Hitnek nagyrabecsüléséből meríti lelkünk az erőt az élet megpróbáltatásaiban!

Keresztény nő! légy önuralom által erős, légy uralkodó saját magad fölött.

MÁRIA főhercegnő,
orleansi hercegné.

Az erény olyan, mint egy hegy, nehezen halad föl, de könnyen lefelé.

Sokat nyerbetsz az életben, ha sokat le tudsz mondani.

Szirmay Sarolta grófnő.

Krisztusi szellemmel állja meg helyét mindenkor a nő, hogy valóságos áldása legyen az emberiségnek.

Holdházy Mária.

ORSZAGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, március 6.

A román paktum tárgyalását kezdték meg tegnap. Mihályi Tivadar, a román nemzetiségi párt elnöke volt az első szónok, a ki beszédét a Ház engedelmével halasztotta tegnappól mára.

Igen nagy érdeklődés előzi meg Apponyi Albert gróf felszólalását, a ki az általa alkotott 1907. évi népiskolai törvénnyel bővebben foglalkozik.

Beöthy Pál elnök háromnegyed tizenegykor nyitja meg az ülést.

Az elnöki irományok előterjesztése után az elnök Kende Pétert, aki tegnap Bartos János beszéde alatt közbekiáltott, hogy szemtelenség ilyen hangon beszélni, utólag rendreutasítja.

A Ház harmadik olvasásban is megszavazza a tegnapi elfogadott törvényjavaslatokat. Ezután áttérnek a miniszterelnök válaszára megvitatására

a román paktum

ügyében.

Mihályi Tivadar: A román nép nemzeti létérdekei annyira világosak, hogy azokat intrikákkal és fondorlatokkal elhomályosítani nem lehet, bármennyire megvan is a törekvés erre bizonyos pártokban és lapokban. A román nemzeti párt az ország és a monarchia szerkezetébe beleilleszkedve békés uton küzd a román nép nemzeti létérdekeinek biztosításáért.

Fernbach Károly: Láttuk Debrecenben. (Zaj.)

Mihályi Tivadar: Ez a békés szellem

hatotta át a román nemzeti pártot mindig valahányszor békés tárgyalásokat kezdetek vele. A legelső ilyen természetű tárgyalás 1893. májusában volt, amikor a kolozsvári memorandum-pör után a román nemzeti egyházak főpapjaival tárgyalt az akkori kormány és a mikor e tárgyalás eredménytelen volt, a román nemzeti komité huszonöt tagját elítélték. A király egy év múlva megkegyelmezett az elítélteknek.

Hieronymi Károly mint belügyminiszter nem létezőnek tekintette a román nemzetiségi pártot a nyilatkozataiban, de azért Erdélybe jött és szükségesnek tartotta, hogy velünk a békés megoldás ügyében tárgyalásokat folytasson. A tárgyalások eredményre nem vezettek akkor se, mert meg voltunk győződve, hogy személyes kérdések tárgyalásával nem lehet a békét helyreállítani, hanem csak a nép érdekeinek érvényesítésével.

1906-ban ismét tárgyalás volt a koalíció kormányra jutása alkalmával. A román főpapok és a román nemzeti párt vezetői megjelentek a miniszterelnöki palotában Wekerle meghívására. Az eredmény az volt, hogy fölhívtunk, hogy sérelmeinket közöljük irásban. Azonban az Andrassy-féle belügyminiszteri nyelvrendeletnek, amelyben értékes dolgok is voltak, semmiféle fogadata nem volt, mert nem volt, aki a rendelet végrehajtsa.

Amikor Héderváry gróf jutott kormányra, ő szintén tárgyalt velünk s igen nagyszabású nemzetiségi politikát ígért, de a vérmes reményekből nem valósult meg semmi, sőt a választáson a Héderváry-kormány összetört bennünket. Mindezek az adatok azt bizonyítják, hogy a román nemzeti párt mindig kész volt békés tárgyalásra és hogy az előző kormányok, valahányszor szükségesnek tartották, mindig tárgyaltak a román nemzeti párttal.

1906-ban az akkori többség még a felirati bizottságban is felkínált egy helyet a nemzetiségi pártnak. A vezérférfiak, sajnos, ma egészen más álláspontra helyezkednek, ami mind sérelmes és bántó a román népre nézve, mert akárhogy áll is a dolog, ugymond, mégis egészen bizonyos, hogy mi itt három millió román képviselünk.

Fernbach Károly: Önök itt csak a magyar nemzetet képviselhetik és nem a román nemzetet!

Főraktár:

Nagy-Várad
Kosuth Lajos-u.
FEKETE SAS
épületben.

Turul-cipő

Elsőrangú, elegáns és jutányos.

Főraktár:

Nagy-Várad
Kosuth Lajos-u.
FEKETE SAS
épületben.

Mihályi Tivadar: Elég az hozzá, hogy az uraknak e kérdésben kétségtelenül más volt az álláspontja.

Most pedig az a nép, amely egy évezreden át védte a határon a hazát, azt érdemelte a függetlenségi párttól, hogy megtámadják a miniszterelnököt, aki elég vakmerő volt, hogy e nép képviselőivel szóba állott? Ha ez bűn a kormány részéről, akkor e miatt mi csak mély sajnálkozásunkat fejezhetjük ki. Ha az ily tárgyalást a nemzet elárulásának nyilvánítják, akkor érthetetlen, hogy a többi kormányok is hogyan bocsátkozhattak tárgyalásba a román nép vezéréivel? A mostani tárgyalás sokkal pozitívabb alapon indult meg és sokkal behatóbb volt, mint a többi tárgyalás. Azzal kezdtük a tárgyalást, hogy a személyi kérdéseket már előbb félretettük és tisztán elvi álláspontra helyezkedtünk. (Helyeslés jobbról.) Néhány személyes értekezés után írásba foglaltuk proпозициónkat. Az egész tárgyalás menetét a miniszterelnök oly szabatosan és nyíltan adta elő, hogy én nem mondhatok mást, minthogy az általa előadottak mindenben teljesen egyeznek a tényállással.

A szónok fölolvassa ezután azokat a követeléseket, a melyeket a románok mindjárt a tárgyalások megkezdésekor a miniszterelnök elé terjesztettek.

Mit követeltek a románok.

A románok követeléseit tizenegy pontba vannak foglalva. E pontok a következők:

1. A tanszabadság elvének megfelelően ismertessék el az a jog, hogy a románok a közoktatás minden fokán saját nyelvükön részesülhessenek oktatásban, saját nyelvükön művelődhessenek és román tannyelvű községi és felekezeti iskolákat állíthassanak.

2. Vallási téren kívánják a románok a görögkeleti egyház autonómiájának tisztelben tartását, a görög katolikus autonómia megalkotását, az 1848 ik évi XX. törvény-cikk életbeléptetését és ennek megfelelően a román egyházak nagyobb mértékű állami segítését. Kívánják továbbá, a hajdudorogi görög katolikus püspökséghez csatolt román községeknek visszacsatolását a gyulafehérvári görög katolikus egyházmegyéhez, oly módon, hogy a hajdudorogi egyházmegye területe a görög katolikus román püspökkel egyetértően állapíttassék meg.

3. Biztosítani kell a románok részére a sajtószabadságot s meg kell szüntetni azt a politikai üldözést, a melyet a román sajtótermékekkel szemben tanusítanak.

4. A román nép faji sajátosságainak fontartása céljából biztosítani kell a román faj társadalmi fejlődését és e célból meg kell adni a románoknak a szabad egyesülés és gyülekezés jogát.

5. A román nemzeti párt szervezetét el kell ismerni és ténykedésének szabadságát biztosítani kell.

6. Meg kell szüntetni azokat a közigazgatási intézkedéseket, amelyek meggátolják azt, hogy a román nép ügyei román nyelven intéztessenek.

7. Ahol a románok tömegesen laknak, ott a járásbírók és törvényszékek fogadják el a román nyelvű beadványokat, a felekkel román nyelven tárgyaljanak s velük a bírói határozatokat román nyelven közölik. A román beadványokat fogadják el a felsőbb bíróságok is.

8. A románok részesüljenek ugyanolyan gazdasági támogatásban, mint a magyarok,

ők is kapjanak román nyelvű gazdasági ipari és kereskedelmi tanintézeteket és a hasonló román intézményeket támogassa a kormány jóakarattal.

9. A kormány szüntesse meg a románok ellen irányuló telepítési akciót s az állami birtokokat adja el az azon a vidéken lakó földműves népek. Az állami beruházásokat a román lakta vidéken is eszközöljék és e tekintetben a románok gazdasági érdekeit figyelembe vegyék.

10. Az állam közigazgatásában való tevékeny részvétel a románok részére biztosítandó. A román nép közigazgatási ügyei a román nép saját fiai által intézendő. E célból a románok lakta vidékeken a közigazgatási és igazságszolgáltatási funkciókat románok végezzék. Csak ha megfelelő román pályázó nincs, akkor alkalmaztassanak olyanok, akik a román nyelvnek szóban és írásban való tökéletes ismeretét egy külön e célra szervezett bizottság előtt igazolják.

11. Állandó módon kell biztosítani a román nemzet politikai érvényesülését. E célnak megfelelően kell létesíteni a választói eljárást és a választókerületek beosztását. A román nemzeti párt az általános, egyenlő és titkos választói jognak s a községekint való szavazásnak álláspontján áll, de addig is, míg ezek az elvek megv. lósulnak, kellően biztosítani kell azt, hogy a román népnek a Magyarország képviselőházába küldött megbízottai románok legyenek.

Mihályi Tivadar: A tizenegy pont fölolvása után folytatja beszédét. Ha már az Isten úgy rendelte, ugymond, hogy itt vagyunk, akkor itt élünk és halunk kell. Mi nem a magyar állam érdekei ellen akarunk dolgozni, hanem a magyar állam megerősítésén. Nem ért egyet Jakabffy Elemér tegnapi beszédével, mert, ha jöme is esetleg egy kormány, mely a nemzetiségek kulturális és gazdasági érdekeit kielégíti, ezzel nem érhetnék be a románok, mert mit ér mindez, ha nem jutnak politikai jogok gyakorlásához? Az ország boldogulása és fejlődése teljesen ki van zárva mindaddig, a míg ez a szerenesétlen nemzetiségi kérdés ninesen megoldva.

A koalíciós kormány csak azért nem csinálta meg az általános választói jogot, mert félt a nemzetiségi kérdéstől, nem volt megoldva a nemzetiségi kérdés és féltette tőlük a magyar szupremáciát. Jakabffy határozati javaslatához nem járul hozzá, mert Jakabffy nem magyarázta meg, hogy mit ért az egységes magyar állameszme alatt? Ha az érti alatta, hogy az összes nemzetiségeket, akár szépen, akár erőszakosan olvasszák bele a magyarságba, azaz, ha a magyar állam egysége alatt a nyelv egységét értik, akkor ehhez mi románok természetesen nem járulhatunk hozzá. A maga részéről külön határozati javaslatot ad be, a melyben határozottan tiltakozik minden olyan törekvés ellen, a melynek a nyelvi egység a célja; a határozati javaslat szerint a Ház utasítsa a kormányt, hogy oly politikát folytasson, amely a magyar állam egységét a román nemzet nyelvi jogaival összhangba hozza.

Tisza beszél.

Tisza István gróf miniszterelnök az ügy helyes tisztázása céljából fölolvassa azt a választ, a melyet a múlt év áprilisában adott arra az írott memorandumra, a melyet mai beszéde során Mihályi Tivadar fölolvast. E választában pontosan megfelelt a miniszterelnök a román kívánsá-

gokra ugyanolyan szellemben mint a hogyan azt a minapi beszédében kifejtette. Megállapítja, hogy már az áprilisi tanácskozásokban precizizotta álláspontját s az első és utolsó felvonás (közt az interpellációra adott válasza közt) lényeges eltérés nines. A román urak már a tavaszon tisztában lehettek az ő intencióival, tudhatták, hogy mit várhatnak. Örömmel látta, hogy ennek dacára is folytatták az eszmecserét. Sajnálja, hogy nem sikerült eliminálni a differenciákat, de ez is eredmény, hogy némileg tisztázódott a kérdés, hogy miként fogjuk összeegyeztetni a magyar nemzetipolitikát az ő óhajaikkal. Senkise akarja a románokat beleolvasztani egy nyelvi egységbe, egy nyelvi és jogi érdelembe. (Felkiáltások minden oldalon: Senkise akarja!) Örül, hogy ezt pártkülönbség nélkül senki se akarja. De tiltakoznunk kell a politikailag egységes magyar állam álláspontján, amelyen megtalálhatják az urak a saját etnografikus fejlődésük szükségleteit. És miben keresik az urak a politikai érvényesülést? Abban a teljes egyenjoguságban, mely a haza minden polgárát egyenlő jogokkal ruházza fel. S miben kereshetik a garanciát? Abban, hogy óhajaikat harmonijába hozzák a magyar állam életfeltételeivel. Epen e téren kell találkozoznunk, ne habozzunk e lépés megtételére. (Eljenzés jobbról.)

Farkas Pál tudomásul veszi a miniszterelnök válaszát. Beszédje alatt valaki belekiáltja:

— Ez nemzetiségi kérdés?

Farkas Pál: Meg vagyok győződve, hogy Kovácsy Kálmán tudományos kérdések megítélésében sokkal hivatottabb nálam.

Kovácsy Kálmán: Kikérem magamnak, hogy engem aposztrofáljon. Foglalkozzék a maga hitsorsosaival, csufoföldjék a zsidók felett olyan szellemesen, ne felettem. Maradjon a zsidóknál!

Elnök: Ne tessék közbeszólni!

Kovácsy: Az ember rá se néz és itt pökhendiskedik.

Elnök rendreutasítja.

Farkas Pál: A zsidóknál nem fogok olyan papokat találni, akik nőket megátkozniak.

Kovácsy: Semmi köze hozzá!

Farkas Pál azután Károlyi Mihály szereplésével foglalkozik, aki a konzervatív nagybirtokok legeminebb reprezentánsa és szélső radikális propagandát vezet!

Apponyi: Másutt is így van!

Farkas Pál: Elfogadja Jakabffy javaslatát.

A paktum gyengeség!

Gróf **Apponyi** Albert bírálja a paktumot és azt mondja, hogy a főhiba a tárgyalás módjában volt. Mert a paktum-kötés gyengeséget árul el. Különben is a románok olyan elvi állásponton vannak, hogy velük lehetetlen a megegyezés.

Védi az ő iskolatörvényét, melyet szigoruan érvényre emelt, de ez a kormány gyengén kezelte. Akivel paktumot kötünk, az tudjon garanciát nyújtani a betartásra.

A kormány abba hagyta a telepítési politikát. Miért? . . . Kifogásolja, hogy a paktusba belevonták az új gör. kath. püspökséget is. Helyteleníti, hogy Tisza ígéreteket tett.

Beszédjét az ellenzék óriási éljenzése közben délután 3 órakor fejezte be.

Tisza válaszol Apponyinak.

Délután 5 órakor gróf **Tisza** István megfelelt Apponyi vádjaira. Szerinte ő arra hivatott emberekkel tárgyalt, akik legilletéke-

HOLLANDY, PAPP ÉS VELICS

Telefon 956. sz.

műbutor-, portál- és épület-asztalosok
lakberendezési vállalata
Kaszárnya-tér 7. szám. (Pankolics-telep)

Gépek villanyerőre felszerelve. — Készítünk teljes lakberendezéseket, kávéház, vendéglő és egyéb üzletek teljes felszerelését, ugyszintén kapuzatok és épületmunkákat.

Teljes konyha- és előszoba-berendezéseket rak-táron tartunk. — Jobbműségű butorok javítása és fényezése (a helyszínen is) azonnal jutányos áron eszközöltetük. — Tervekkel és rajzokkal kívánatra díjtalanul szolgálunk.

sebbek a románság álláspontját kifejtteni. Az iskolatörvény végrehajtásának lefűggesztésére vonatkozólag azt mondja, hogy minden anyában él az a vágy, hogy a gyermeket az anyanyelven tanítsák. Ehhez joguk van a román anyáknak is.

A telepítési akcióra az a válasza, hogy a Darányi rendszere csődöt mondott. A meglévőket kell megmenteni. A gör. kath. püspökségről annyiban volt szó, hogy azokat a községeket, ahol a magyarság van többségben, azokat a magyar, ahol pedig a románság van többségben azt a román püspökséghez fogják esatolni. Ezt ő természetesen tartja. (Helyeslés.)

Vád a tanfelügyelők ellen.

Tisza beszédje alatt egy félreértésből heves incidens keletkezett. Ő ugyanis arról beszélt, hogy most mindenütt iskolaépítési roham van s itt a tanfelügyelők nem járnak el óvatosan.

— Ott is van panama, kiáltotta közbe Huszár Károly.

Tisza István: Az egész tanfelügyelői kar nevében kikéri ezt az alaptalan vádat.

Huszárt az elnök rendreutasítja. Majd Huszár személyes ügyben kér szót és megmagyarázza szavait. Ő az építkezésekre értette a panamázt. Tisza a magyarázatot tudomásul vette.

Ezután Tisza leszögezi, hogy hite szerint való nemzeti munkát végzett és becsületes, hazafias álláspontjából nem engedett egy lépést sem. Nagy eljenzés követte utolsó szavait.

A Ház legközelebb szerdán ül össze. Az ülés vége 7 óra előtt volt.

Ujabb 10,000 korona a munkanélkülieknek.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága már 15,000 korona segélyt szavazott meg s osztatott ki a munkanélküliek felségélyezésére.

Mivel azonban a válság folytán még mindég nincsen munka, rengeteg munkás van munkanélkül s kenyér nélkül.

A szociálisták által tartott népgyűlésből újabb beadvány érkezett a városhoz, amelyben rámutatnak az általános nyomorra. A beadványban kéri, hogy:

1. Osszon ki a város újabb 15 ezer koronát a munkanélküliek között.

2. Kezdje meg a közmunkákat, mert különben teljesen kivándorol innen a fiatal, tehát a legértékesebb munkaerő.

3. A közmunkák kiadási feltételei közt védje meg a munkásérdekeket. Kösse ki, hogy csak helybeli munkaerőket alkalmazzon a vállalkozó, töröltesse az akkordmunkarendszert, kötelezővé tegye a kollektív szerződéseket a munkabérfeltételek betartásáért.

4. Az élelmiszeruzsora ellen lépjen föl hathatósan, többek közt létesítsen kenyérgyárat.

A városi tanács a beadványt a esütörtöki közgyűlés elé viszi s tegnap tanácskozott, hogy minő javaslattal terjessze azt a törvényhatósághoz.

Az a terv, hogy középítkezések által munkához juttassa a munkanélkülieket, a mostani nyomoron nem segít, mert a honvéd tüzérlaktanya építése csak egy kis részét juttatja a munkanélkülieknek kenyérhez, a többi építkezésekhez pedig még csak most írják ki az árlejtést s hónapok telnek el, míg azokat megkezdhetik.

A tanácsban Hlatky Endre főispán szólalt fel s rámutatott, hogy a rémes nyomor enyhítésére azonnal tenni kell valamit, mert

az éhes emberek ha megmozdulnak, nem jó dolgok lesznek. A városnak, bármily helyzetben legyen is a pénztár, tenni kell.

Erre a tanács elhatározta, hogy a közgyűlésnek javasolja, miszerint 10000 korona újabb segélyt szavazzon meg és pedig élelmiszerekben ossza ki ezen összeget.

Egyben megbízták Komlóssy József tanácsnokot, miszerint a közvágóhid kiírásai hirdetményét akként alakítsa át, hogy az építkezés a jóváhagyás előtt megkezdhető legyen.

Igy kerül a dolog a közgyűlés elé.

Gerő Ármin jubileuma

Ünnep a rendőrségen.

*

Ma bensőségteljes ünnepe van a nagyvárad rendőrségnek. Igaz, hogy familiáris keretek közt folyik le, szigorúan a rendőrségi traktus öltözik díszbe, mert a jubiláns elhárított minden hangos, pompás, kívülről jövő, a polgárság részéről megnyilvánuló ünneplést. De nem akadályozhatja meg Gerő Ármin főkapitány, hogy mi is elküldjük hozzá közönségünk őszinte üdvözlését.

Harminc éve áll Gerő Ármin rendőrfőkapitány Nagyvárad város közügyeinek feljesztésében.

Szívvel-leléssel dolgozott a rendőrség fejlesztésén, nemes ideái vannak s ha nem is tudott eddig mindent megvalósítani, megvalósítja ezután! És legtöbbször a rohamosan fejlődő város súlyosabb érdekei ütötték el a kitűzött céljától.

Kitűnő érzékkel válogatta össze vezérkarát. Fiatal erők friss energiáját kapcsolta a növekvő nagyváros szolgálatába. El sem lehet képzelni ideálisabb bűnügyi rendőrtisztet, mint Jánossy Gyula főkapitányhelyettes, aki határozott és gyors az intézkedésben, elsőrendű hivatalnok és katona jellem. Ehrlich Imre egyike a legkomolyabb nyomozó tehetségeknek. Egely Lajos alapos és praktikus rendszere átalakító hatással van az egész rendőrségre. Bodó László, Kolontáry J. neve sűrűn szerepel a legérdekesebb ügyekkel kapcsolatban s a rendőri büntető bíróság vezetője: Mezey Gyula rövid idő alatt nagy auktoritást szerzett s rendőrbíróságnak. Az ipari érdekek legsúlyosabb konfliktusait éles judiciummal bírálja el dr. Dajka Endre rendőrfőkapitány.

A régebbi gárda derék tisztviselői most is intenzív működést fejtenek egyes kerületek élén. Kemény L. Ignác, Zilahy Antal, Vadász József, Réz Bertalan, Horváth Géza asztalán lüktet át a nagyváros sok ezer kis baja és ők mind szeretettel, nagy kötelességtudással intézik azokat.

Gerő Ármin szerény ember. Nem őt akartuk kiemelni, hanem hirtelenében felsorakoztattuk azt a kiváló gárdát, melyet ő nevelt, ő dirigált és ő szeret.

Az államosítás életbe lépésekor bátran odaállíthatja minden emberét. Az állam örömmel fogja átvenni őket. És azt hisszük, hogy ez lesz Gerő Ármin legnagyobb dicsérete.

A legénységnek nincs nagyobb barátja, mint ő. Sokszor exponálta magát értük, néha még a sajtóval szemben is, amely valami botránynál először mindig szegény rendőrtől verte el a port.

— Inkább engem bántsanak, — mondta

mosolyogva a főkapitány, — ha megérdemeljük. Mert az a szegény rendőr a szívére veszi az ujság minden szavát és elmegy. Pedig olyan kevés jó rendőrünk van, hogy halálos bűn egyet is elriasztani.

A jubilálás szerény és igen egyszerű formák közt fog végbemenni, de annál őszintébb és imponálóbb lesz.

A rendőrségi irattárban gyűlnek össze a rendőrség emberei s a nevükben Jánossy Gyula fogja üdvözölni Gerő Ármin rövid, meleg köszöntővel. Egyidőben ezzel átadja a rendőrség jubileumi ajándékát, amely egy művészi albumból áll. Az album dísznőbőr kötésű, remek rézesattos mű, amelyet kívül Gerő Ármin pompásan sikerült plakettje díszít. A plakett Karácsonyi Géza jeles alkotása.

Az albumban több mint hetven fénykép van. A rendőrség jelenlegi tisztjei örömmel áldoztak a díszes munkára, hogy minél kedvesebb emléket adhassanak át e jelentős napon.

A Katholikus Kör második közművelődési estéje.

Dr. Pataky Arnold előadása az emberiség koráról.

Elénk érdeklődés mellett tartotta meg tegnap a Katholikus Kör második közművelődési estélyét. A kellemetlen esős idő dacára szép számú közönség töltötte meg a Kör dísztermét. Megjelent az előadáson gróf Széchenyi Miklós v. b. t. t., megyéspüspök is, aki a bőjti-est után most nézte végig Belopotoczky Kálmán v. b. t. t. nagyprépost fejedelmi adományát, bejárta a Kör helyiségeit és a legnagyobb elragadtatással nyilatkozott a Kör új, remek palotájáról. Ott voltak dr. Belopotoczky Kálmán v. b. t. t. és Fetsér Antal felszentelt püspökök, dr. Kollányi Ferenc, dr. Vueskics Gyula, Lopussny Gyula kanonokok, valamint díszes és előkelő közönség jelent meg a bőjti esten.

Dr. Pataky Arnold theologiai tanár tartott nagyértékű szabadelőadást az emberiség koráról. Komoly téma, amelynek könyvtárakra megy valósággal az irodalma s amelyet csak a legszigorubb tudományos alapon lehet tárgyalni. Annyira telve van szakkérdésekkel, hogy nagyon nehéz erről a kérdéstről a laikus intelligenciának megfelelő népszerű, s a mellett mindvégig tudományos, szigorúan tudományos alapon tárgyalni. Dr. Pataky Arnold, a váradai róm. katolikus theologia fiatal, tudós tanára ezt a nehéz feladatot nagyszerű biztonsággal és meglepően fényes sikerrel oldotta meg. Mindvégig megmaradt a tudomány szigorú tárgyilagossága mellett, anélkül azonban, hogy fárasztó lett volna, élvezetes, kellemes modorban tartott előadásával lekötötte a hallgatóság figyelmét és a jelen voltak a legnagyobb érdeklődés mellett hallgatták dr. Pataky Arnold szavait.

Az emberiség életében — ugymond — két korszakot különböztetünk meg: történelmi és történelmi korszakot. A tudomány mai állása mellett indirekt bizonyítás útján ugyan, de majdnem teljes bizonyossággal állíthatjuk, hogy az emberiség kora nem több, mint 10,000 év. A darvinizmus hívei szeretnek százezer évekről beszélni, hogy hipotézisüket, materialista világnézetüket bebizonyítsák. Hozzátehetjük, hogy ha 100,000 évre

tesszük is az emberiség korát, a tudomány akkor sem fog igazat adni a darvinizmus állításainak. Szép és meggyőző szavakkal bizonyítja, hogy a történeli korszak Kr. e. 4000 évvel kezdődhetett. Erdekes és élvezetes geológiai fejtegetéssel mutatja ki, hogy az emberiség kora 10,000 évet tesz ki. Hogy mikor lépett fel az ember, arra biztos feleletet a tudomány nem adhat. Sokan a harmadkorszakra teszik, azonban a geológiai kutatások ezt nem igazolják, ellenben biztos adat van rá, hogy a negyedkorban és pedig a gletscher korszakban lépett fel az ember.

Befejezéséig lelkes, szép szavakban mutat rá, hogy a Szentírás mennyire nem ellenkezik a profán tudománnyal. Mi nem félünk az igazság kutatásától, nem kell félünk ettől, mert mi az igazság teljes diadalmát kívánjuk.

Az értékes, nagyhatású előadást lapunkban a jövő héten közölni fogjuk.

A tapsvihár után *Vucskics Ottó* né lépett a pódiumra. Grieg: Improvisata e. darabját adta elő zongorán finom művészi érzéssel, tökéletes technikával. A közönség lelkes és zúgó tapsokkal fejezte ki tetszését, a rendezőség pedig szép virágcsokorral kedveskedett a művésznőnek.

Befejezésül *Kovács József* biharpüspöki esperes-plébános adta elő „Az Isten útja” című szép költői elbeszélését, amelyet a közönség nagy élvezettel hallgatott végig. A költeményt lapunk holnapi számának tárcarovatában közölni fogjuk. Az est a közönség lelkes tapsai mellett ért véget.

*

A legközelebbi bőjt est a jövő pénteken, március 13-án este fél 6 órakor lesz. Az est műsora a következő:

1. Az ősember. Előadás. Tartja dr. Némethy Gyula.
2. Ó csak még egyszer... Kerner Jenőttől. Énekl. Kereszthy Stefánia. Zongorán kíséri Szalay Elemér.
3. A középkor szelleme. Előadja Krauszky Mór.

A Polónyi-Lengyel ügyben az ügyészség nem vállalja a vádat.
A budapesti királyi törvényszék tudvalevően e hónap 23-ára tüzte ki a Polónyi-Lengyel ügy tárgyalását, még pedig annak a vádiratnak alapján, melyet a királyi ügyészség adott be. E szerint a vádat a tárgyaláson közérdekből a királyi ügyészség képviselte volna.

Ma aztán nevezetes fordulat történt ebben az ügyben. A királyi ügyészség ugyanis értesítette a törvényszéket, hogy nem vállalja a vád képviselését. Ezt a határozatát az ügyészség azzal okolja meg, hogy amikor a vád képviselését az első tárgyaláson elvállalta, közérdekeket látott abban, hogy azokat a konkrét vádak, melyekkel Polónyi Gézátt igazságügyminiszter korábban illeték, a főtárgyaláson tisztázzák. Minthogy ez annak idején megtörtént, az ügyészség nem lát többé okot arra, hogy az újabb tárgyaláson vállalja a vád képviselését.

Az ügyészség határozata folytán Balogh György dr., a büntető törvényszék elnöke a március huszonharmadikára kitűzött esküdt-széki főtárgyalást bizonytalan időre elhalasztotta.

A debreceni merénylet.

Orosz részről tagadják, hogy tiltakozó jegyzéket intéztek volna a román kormányhoz s bár elismerik, hogy Bobrinszky gróf és Dolgorucki herceg Bukarestben jártak, de ez a látogatás magántermészetű volt.

Ezzel szemben megállapítják, hogy ugy Bobrinszky gróf, mint Dolgorucki herceg titokban találkoztak Katareuval s más gyanús személyekkel is.

Katareut elfogták.

Egy lap, a Bassarabskaja Jizni, azt a föltűnést keltő hirt hozza a hirrovatban, hogy a debreceni merényletet Katareu bessarabiai diák követte el, akit ott Kisenevben éppen abban a pillanatban tartóztattak le, amikor Kievbe akart szökni.

A szenzációs hír mellől hiányzik a bővebb magyarázat.

Galiciából jelentik, hogy Katareunak sikerült orosz földre érkeznie és ott Kaul

községben megpihennie. A menekülés állítólag a következőképpen történt: Danesa Prut-parti községből Katareu esónakon ment át orosz földre Kara Vazul földbirtokos segítségével. A plojesti őrsparanesnok megerősíti, hogy ez a hír azon a vidéken közszájon forog, de még eddig semmi bizonyosat nem lehetett megállapítani.

Catareu már robbantott.

Brassó, márc. 6.

A brassói rendőrség azzal a szenzációs leleplezéssel áll elő, hogy a múlt év szeptember 27-én a cenki Arpád-szobrot Catareu és társa robbantották fel. A bejelentő hivatal megállapította, hogy május 30-tól szeptember 26-ig ott volt Catareu, egy szállóban lakott Potofán Éliád nevű egyénnel. 26-án éjjel mind a ketten nyomtalanul eltűntek és hajnalban a szobor légből röppült.

A polgári fiúiskola bajai.

Tisztátlanok a termek, rosszak a diákok. Ez az a kulturváros?

Az állami főreáliskola hatalmas, három utcára néző palotája mellett áll a polgári fiúiskola barna épülete. Kívülről a szemnek megfelelő a kétemeletes ház, de bent már másképpen fest az iskola. A fehérre meszelt falak a lépcsők mellett még tiszták, de a folyosókon, ahol a tanulók több ideig tartózkodnak, már szürke.

A szobák, tantermek berendezései kopottak, rosszak. Egyes helyeken a vakolat lehullott. A levegő tűrhetetlen. Ebbe a kétemeletes házba naponként reggel nyolc órától este tíz óráig közel ezer tanuló jár. Polgáristák, iparostanulók és továbbképző tanfolyamot hallgató inasok és iparossegédek. Pedig a jövő nemzedék, serdülő, fejlődésben levő szervezetű gyerekek járnak ide. Ezeknek egészséges hely és levegő kell!

Három napig tartózkodott Nagyváradon Scherer Gyula állami polgári iskolai igazgató, miniszteri szakfelügyelő. Rendes évi látogatást, szemlét tartani jött. És a miniszteri szakfelügyelő, mikor végig sétált a nagyvárad polgári fiúiskola épületén, összeapta a kezét és keserű hangon ezt kérdezte:

— Ez az a híres kulturváros, amelyről annyi díshimnusz olvastam és hallottam?

Scherer Gyulának igaza volt amikor elkeseredetten kifakadt. Ázsiai szomorú a polgári iskolánk állapota és a belső élete.

Munkatársunk felkereste a szakfelügyelőt, aki szívesen állott rendelkezésünkre. Csak a száraz tényeket sorolta fel. Azokat a bajokat közölte, amelyek sürgősen kell segítenie a városnak.

Scherer Gyula szakfelügyelő a következőket mondta:

— Nagyon elszomorító, hogy ezeket kell mondanom, amiket mondani fogok, de nem akarok elhallgatni semmit, mert itt az ideje, hogy segítsen a város a bajokon. Kívülről megfelelőnek látszik az iskola, de belülről már nem az. A tantermek elhelyezése, a falak fehérmeszelése, a butorok és a tanszerek hallatlanul rossz hatást tesznek. Iskola falát

fehérre meszelni nem szabad, mert két hét alatt már piszkos lesz. És itt szeptemberben kimeszelték az épületet, azóta lepi a szenny, a gyermekek telefirkálták.

A butorokról nem is szeretek beszélni. Két évesek ugyan a padok, asztalok és székek, de két év épen elegendő ahhoz, hogy ezer rakoncátlan fiú tönkregyegye. A rajzterem kevés és ez a kevés is kicsi. Nem elég világos.

— Ahogy beléptem az egyik tanterembe, majd elszédültem. A levegő borzasztó, tűrhetetlen. Kérem képzelje el, hogy egy nem nagy szobában hatvan-hetven gyerek ül. A falakon köröskörül fogások vannak, amelyek zsufolásig meg vannak rakva télikabátokkal. A polgári iskolában pedig a tanulók 80 százaléka szegény szülők gyermeke. A tanulók és a nedves, szegényes kabátok fél óra alatt tönkre teszik a levegőt. Rendes iskolában a folyosókon hagyják a felső kabátokat, de akkor viszont fűteni kellene a folyosókat.

Van azonban egy sokkal súlyosabb hibája a nagyvárad polgári iskolának. Az, hogy a polgáristák és az inasok egy épületbe járnak. Télen például a kőműves tanulók is itt tanulnak. Már most ez a két elem, a diákok és az inasok összekeverednek. Az inasok sokkal fegyelmezetlenebbek, szabadabbak, mint a tulajdonképeni tanulók. Elrontják őket. A polgáristák között ezért lehetetlen fegyelmet tartani. De csak itt, Nagyváradon. Az inasok magukkal hozzák és akaratlanul belopják a rosszra hajlandó kamaszok közzé az utcai levegőt. Káromkodnak, szófogadatlanok, sőt súlyosabban is vétének a fegyelmi szabályok ellen. Fegyelem nélkül pedig lehetetlen intelligens vagy legalább is jóra való embereket nevelni.

Feltétlenül szükséges, hogy a tanoneiskolát válasszák el a polgári iskolától. Sőt szükséges az is, hogy a polgáristák legalább három-négy osztályát külön igazgatóság alá helyezték. Tizenegy osztálya van most az iskolának. Ez egy igazgatónak nagyon sok, mert közel 600 tanuló tanítása és nevelése fölött kell őrködni. Ellenben, ha csak hét,

vagy legfeljebb nyole osztálya lesz a polgári iskolának ugyanolyan tanári karral és felszereléssel mint most, sokkal eredményesebb munkát lehet végezni.

A réti polgári iskolában ehhez képest ideális viszonyok vannak. Ha máshová nem, akkor ide osszák be azt a három vagy négy osztályt. De a tanoncokat és a továbbképző tanfolyamok hallgatóit minden körülmények között ki kell választani a polgári iskola kebeléből.

Még egyet említett Scherer Gyula az épület belsejének jellemzésére. Ez a tanári szobára és az igazgató irodájára vonatkozik.

A tanári szobát és az igazgató irodáját 1900 óta nem festették. Tizennégy év dohányfüstje lepi a falakat, amelyek már egészen megfeketedtek.

Scherer Gyula panasza nagyon megszivlelendő. Nagyvárad város jövő nemzedékéről van szó és a városnak kötelessége, hogy tisztességes polgárokat neveljen. De ha a középiskolai tanulók a közműves és kövező inasokkal érintkeznek az iskola falai között, a magaviseletük, de az egész gondolkodás módjuk átférfalódik. Még pedig lefelé formálódik át és az nem lehet célja a városnak, hogy a középosztály gyermekeit a züllöttségre hajlandósággal bíró suhancokkal együtt neveltesse.

A szakfelügyelő látogatásáról jelentést tett a közoktatásügyi miniszternek és reméli, hogy fentről nyomást fognak gyakorolni a városra, hogy orvosolja a bajokat.

Az igazgató Feliczidesz Lajos és az egész tanári kar egyhangulag megerősítették Scherer Gyula munkatársunknak tett kijelentéseit.

JUHÁSZ GYULA öngyilkos akart lenni.

A volt váradi tanár megunta az életét.

Nagyváradon megdöbbenéssel hallottuk tegnap délután, hogy Juhász Gyula volt nagyváradi, jelenleg makói tanár Budapesten öngyilkossági kísérletet követett el. Juhász Gyula örökké finom, tiszta lyrája itt forrt ki Nagyváradon, ide fűzik a fiatalos harcok forradalmi emlékei. Nyugtalan, különösképpen lélek, aki talán soha sem fog nyugalmas életet élni. Nagyfokú idegességben szenvedett már nagyváradi tanár korában,

Egyszer a Körözs hidján bolyongott órák hosszat s bele akart ugrani a vízbe. Egyik újságíró kollegája fogta le. Nagy küzdelmek és hosszas hányattatások után jutott el mai pozíciójába s a magyar szépirodalmi lapok (Élet, Új Idők, Hét) gyönyörű, kristály-tisztaságú verseket közöltek tőle.

Azonban az éjszakai élet megtámadta egészségét. A fiatalok könnyelműségével vetette magát az éjszaka karjaiba és néhány évvel ezelőtt súlyos májbetegséget kapott.

Ezelőtt pár nappal felutazott Budapestre. A Csokonay-utcán lévő öreg szállóban, a Nemzetiben vett ki szobát. Roppant ideges volt.

Este nyole órákor revolverlövés rázta meg a kis szálló ablakait. Mire a személyzet felrohant az emeletre, Juhász Gyula már

kint állott a folyosón és vérző homlokát tartotta.

— Segitsenek rajtam! kiáltotta. Föbe-lőttem magam!

A mentők bevitték a Rókus kórházba, ahol rögtön vizsgálat alá vették. Az orvosok megállapították, hogy a golyó a homlokcsontban megakadt. A sérülés súlyos, de nem életveszélyes.

Szegedi művészek tárlata.

Hangverseny és előadás a tárlaton.

Öt igen talentumos szegedi művész kiállítása van a vármegyeházán. A vidéki pik-tura önállóságát, értékes és rendkívüli küzdelmeit látjuk a képek mögött s egyenesen könnyelmű pazarlás pl. Joachim Ferenc képeit szétszórni vidéken, ahol olyan kiesi a publicitása egy tárlatnak, mint Nagyváradon s ahol olyan félénk az izlés. Egy nap alatt szét kellene a nagyváradi közönségnek kapkodni ezeket a kiforrott, mélységesen szép festményeket.

Minden kép a tökéletes, nyugodt művészet, megfűrésztve egy nagystilű ember hangulatában, aki tud beszélni akkor, mikor megszédíti a normandiai tenger, a bretagnei kikötők alkonyati szépsége. Mind a tizen-négy képe klasszist képvisel. Bevonult már a bécsi Künstlerhausba, a müncheni tárlatokra és a párisi egyik legelőkelőbb fórumra: a Salon des Independents-ba is. Művészete nemesen forrott, a formák komoly tisztelete mellett grandiózus reflexet visz a vászonra.

Nagy örömünkre szolgál, hogy megismerhetjük Joachim művészetét és lehet-elel elképzelni, hogy a publikumot hidegen hagyja Nagyváradon ez a kiválóan értékes, komoly tehetség. Sebők Margit egyetlen egy képpel szerepel (Virágszedés), de ez igazán érdemes volt elküldeni. Ha a polgári felfogás egy kiesit meg is riad előtte, azért szívesen fogják megnézni.

Károlyi Lajos virágjai legszebb diszei lehetnek a legelőkelőbb szalónoknak. Színei, formái egyaránt sok figyelmet árulnak el. Vigné Chevalier Antónia szereti a sápadt színeket, ami egyáltalán nincs előnyére. De azért igen figyelemreméltó tehetség, aki Szeged körül bolyong, a halászbárkák, a Tisza fűzfái, egy-egy megkapó részlete pompás beállításban emelkedik ki vásznán. Poroszlav Sándor egy bronz szobrot küldött (szegedi paraszt asszony.)

A tárlatot élénken látogatják. Noha a közönséget alaposan próbára tették a leg-utóbbi kiállítások (már az anyagiakat értjük) mégis el fog kelni igen sok kép, mert ezek a képek egyszerűen kikívánkoznak a vármegyeházáról a szalónba. És igen olcsón lehet őket elvinni. Tessék megpróbálni.

Különbön ma délután érdekes előadások lesznek a kiállításon. Elsősorban egy igen élvezetes zongora szám fog sok érdeklődőt a tárlatra vonzani. Kereszthy Stefi urleány ad elő magyar dalokat zongorakisérettel. Nadányi Zoltán verseket olvas föl, Jantsovits Jenő dr pedig egyik novelláját adja elő. Egy fiatal zeneszerző is szerepel a műsoron: Feldmann Hugó, akinek több sikerült zeneszámát játszották a Szigligeti színházban. A programot Ligeti Ernő konferansza fogja bevezetni.

..FIREK..

Tájékoztató.

Március 7. Kath. Növédő Egyesület ünnepélye a főgimnáziumban d. u. 5 órákor.

Március 8. Kath. Növédő Egyesület zászlóavatása a Szent László templomban d. e. 8-kor, zászlószegek beverése a Legényegyletben d. e. 10-kor.

A Katholikus Növédőegylet zászlóavatása.

*

Ma és holnap nagy napja lesz a Katholikus Növédőegyesületnek. Holnap lesz az ünnepélyes zászlószentelés, ma délután pedig fényes ünnepélyt rendez az egyesület a főgimnázium disztermében. A patronázsegy-let ünnepe Nagyvárad egész kath. társadal-mának ünnepe, amely az egész társadalmat megmozgatta ezekre a fényes ünnepi napokra.

Az ünnepély ma délután 5 órákor lesz a főgimnázium disztermében. Fénypontja lesz az estnek a zászlóanya Farkas Edith alapítványi hölgy, a Szociális Misszió-társulat elnökének az előadása „A keresztény feminizmusról“.

A megnyitó beszédet Szilágyi Dózsa tartja. Résztvesznek az ünnepélyen Szokoly Erzsike zongoraszámmal, Kürti István pedig cello-számmal. A belépti-díj 1 K. A jegyek már válthatók Láng József könyv- és Jelinek Ferenc virágkereskedésében.

Március 8-án reggel 8 órákor lesz a zászlószentelés az újvárosi Szent László templomban, amelyet az eddigi megállapo-dás szerint a megyéspüspök végez. A zászlószegek beverése 10 órákor lesz a Kath. Legényegylet nagytermében Teleky-utca 13, amelyre — az ünneprendező bizottság kéri a közönséget — hogy a jeligét leírva hozza megőrzés végett.

Minderről meghívókat küldött szét az ünneprendező bizottság.

*** Napirendre térnek.** A csütörtöki városi közgyűlésen két tárgyban is napirendre térést javasol a város tanácsa. Hódmezővásárhely közgyűlése feliratot intézett a beszállásolási törvény módosítása iránt. Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága már korábban intézett hasonló feliratot a kormányhoz. A másik dolog, amelyben napirendre térést javasol a tanács, Arad város átirata a munkásbetegségélyző és biztosító pénztár államosítása tárgyában. Ebben a kérdésben is már korábban elküldte feliratát Nagyvárad város törvényhatósága a kormányhoz.

*** A hirdetési jog meghosszabbítása.** Nagyvárad városa ez évi március 1-én életbeléptette a hirdetési monopoliomot s azóta bármily hirdetést csak a város részére fizetendő díj ellenében lehet bármily módon közreadni. Kívóve természetesen az újságban megjelenő hirdetéseket. A város felállította a hirdető oszlopokat, de más be- rendezés még nincsen kész. A miniszter a hirdetési jog gyakorlását ideiglenesen csak egy évre engedélyezte. A tanácsulésen Kom-lóssy József tanácsosnak elfogadták azon in-ditványát, hogy a város törvényhatósága fel- iratban kérje a minisztert, miszerint a hir- detési jog gyakorlását már most még egy évre hosszabbítsa meg.

*** A megye árvizkárosultjai.** Biharvármegye törvényhatósága még a múlt évben elhatározta, hogy a vármegye árvíz-sújtott lakossága részére könyöradomány-gyűjtést rendel el. A szivhez szóló rendelet a közgyűlés után nyomban szét ment a főszolgabírókhoz, azonban eddig nagyon gyenge eredménnyel járt. Eddig mondhatni semmit sem gyűjtöttek össze. Fráter Barnabás alispán most körrendeletben hívja fel újból a főszolgabírókat, hogy hassanak oda, hogy a járáások közönsége minél tekintélyesebb összegekkel járuljanak a nyomorban lévő lakosság felségélyezéséhez. A gyűjtésről április 1-ig kell beszámolni a főszolgabíróknak.

*** Hegedüs Lóránd előadása.** Már említettük, hogy a Magyar Gyáriparosok Országos Egyesületének nagyváradi körzete holnap, vasárnap, márc. 8-án d. e. 11 órakor közgyűlést tart, dr. Moskovits József kamarai elnök vezetése alatt. A közgyűlés keretében tartják meg dr. Hegedüs Lóránd és dr. Gratz Gusztáv orsz. képviselők nagyszabású előadásait a legaktuálisabb közgazdasági kérdésekről. Dr. Hegedüs Lóránd különösen hivatott, hogy ezzel a kérdéssel foglalkozzék, mert mint a Magyar Kereskedelmi Bank igazgatója, tágabb látókörből tekinti egész gazdasági életünket, bepillantást nyer annak legbelsőbb dolgaiba is. Ezenkívül dr. Hegedüs Lóránd óriási tudása, élvezetes előadása hozzájárul ahhoz, hogy intelligens közönségünknek pompás előadásban lesz része vasárnap. Az előadás a Kereskedelmi és Iparkamara dísztermében lesz. Vendégeket szívesen lát az egyesület.

*** A szepesi püspök a kulturáért.** A Magyar Kurir jelenti, hogy Párty Sándor dr. belső titkos tanácsos, szepesi püspök Lőcsén az irgalmasnővérek vezetése alatt álló leányiskolát és nevelőintézetet sajátjából, több mint harmadfélszáz ezer korona költségen, újonnan felépített. Az építést legközelebb megkezdik.

*** Szakelőadás a szőlőbirtokosok részére.** A bihariószegi m. kir. vincellériskola igazgatója f. hó 8-án (vasárnap) délelőtt 10 órakor a Biharvármegyei Gazdasági egyesület székében előadást fog tartani a szőlő különféle betegsége — különösen a legújabb molypille stb. s azok elleni védekezéséről, nemkülönben a szőlő szakszerű művelése és kezeléséről, valamint a gyümölcsészetről is. Miről az érdekeltek szőlőbirtokos urakat azon kéréssel értesitem, hogy azon minél számosabban megjelenjen szíveskedjenek. Nagyvárad, 1914. március 6-án. Dr. Molnár Imre vál. elnök.

*** Téves hír Miklóssy püspök titkáráról.** Tegnap számunkba kellemetlen félreértésből egy cikk eszszott be, amely Miklóssy püspök titkáráról tartalmaz kombinációkat. Konstatáljuk, hogy ezek csak kombinációk, amelyek az ilyen alkalmakkor szállongó tereferéken tulterjedő érdekességgel nem bírnak. Semmiféle hivatalos vagy komoly háttérre a kombinációnak nincs, hozánk is csak mint szállongó híreske tévedt be az egész dolog, amelyről illetékes hivatalos helyen semmit sem tudnak.

*** Atveszik a vármegye vagyonát.** Az egész országban lázasan készülnek az államosításra. A miniszterium an annyira előre haladt stádiumban van az ügy, hogy már a vagyonnal akarnak számot vetni, amit az állam kap a vármegyék átvétele alkalmával. Mint értesülünk, az egész országban miniszteri biztosok járnak vármegyéről vármegyére, hogy az átvételt előkészítsék.

Legközelebb egy miniszteri biztos érkezik Nagyváradra és a helyszínen győződnek meg, hogy mennyit ér a vármegye ingatlanai. A miniszteri biztos leltárilag fogja megállapítani, hogy melyik helyiség használható és melyik helyett kell újat építeni. Ismerve a vármegye épületeit, elkezdve a székházon, egy-két újonnan épült főszolgabírói lak kivételével, előre megállapíthatjuk, hogy az államnak nagyon sok új épületről kell gondoskodnia.

*** Egy matróna halála.** Özv. Stenczinger Károlyné sz. Gaszner Jozefa Debrecenben 86 éves korában elhunyt. A megboldogult Debrecen egyik előkelő, régi kereskedő családjának volt tagja s halála kiterjedt rokonságot borított gyászba; gyermekei, unokái és dédunokái állották körül ravatalát. Az elhunytban dr. Krüger Aladár és Krüger Jenő nagyanyjukat gyászolják. A temetés esütörtökön ment végbe; a szertartást Gróh Ferenc prépostkanonok végezte. Ugyan ő mutatta be tegnap a Szent Anna-utcai templomban az engesztelő szent mise áldozatot.

*** Névmagyarosítás.** Kiskoru Kohn Zoltán nagyváradi születésű helybeli lakos nevének *Kohárra* kért átváltoztatását a belügyminiszter megengedte.

*** Meghalt a legrégibb cseléd-elhelyező.** Melyik uri ház ne ismerte volna Nagyváradon az öreg Schreier Farkasné? Talán egyetlen cselédtartó ház sínes, ahova az öreg elhelyező ne vitt volna már mindenest, szobalányt, szakácsnét, inast, hetest stb. Ő volt Nagyváradnak a legöregebb cseléd-elhelyezője. Mint részvétellel értesülünk az öreg nő tegnap hajnalban, életéne 76 ik évében meghalt. Temetése vasárnap délelőtt 11 órakor lesz az olasz temetőbe.

*** Megőrült.** Tegnap este Fülöp Lipót fűszerkereskedő Szőlőtelep-u. 8. szám alatti lakásán dühöngni kezdett. Dr. Berkovics René t. orvos közveszélyes őrültnek találta és beszállította az elmeorvóházba.

*** Gacsóné nem áldozat.** A budapesti véres dráma ügyében ma több tanút hallgattak ki, akik azt állítják, hogy Gacsó Gyuláné nem először volt Csiszár fogalmazó lakásán. Czeglédy Károly fűszer- és esemege kereskedő emlékszik, hogy Csiszár harmadszor vett nála hideg vacsorát és pezsgőt. Sőt egyszer vele volt egy hölgy is, akit leirt és a leírás Gacsónéra illik. Gacsóné gyakran civakodott is az urával, mert az asszony kikapós volt, hasított szoknyát hordott, plörözös kalapot és sűrűn kimaradt éjszakánként. A ház mesterné vallotta, hogy többször engedte be Gacsónét éjjel 11 órakor. Akkor ment haza egyedül.

*** Drótművésznő a Vigadó mozgóban.** Szociális érdekességű vendégfellépés teszi változatossá a Vigadó mozgó mai előadásait. Sikerült az igazgatóságnak pár napra szerződtetni Miss Hermint, a világhírű dróthuzal-művésznőt, aki káprázatos produkcióival a koppenhágai Herold mulatóból indult művészi körutra és mindenütt feltűnést keltett. A mozgóképek műsora is elsőrendű. Gyönyörű sláger „A sebzett madár” című művészdráma. Ezenkívül több ujdonság. Hétfőn megy a „Rablélek” Fedák Sárival.

*** Ritoók Zsigmond-utca 21. szám** alatt 5 szoba, 2 előszoba, fürdőszoba, konyha, kamara és cselédszobából álló lakás május elsejére bérbé kiadó. Jelentkezhetni a Biharvármegyei Takarékpénztárnál.

*** A m. kir. nagyváradi honvédzenekar** ma szombaton a Fekete Sas kávéházban hangversenyt rendez a következő műsorral: 1. Induló a „Lengyelvér” c. optt.-ből (ujdonság) Nedbal. 2. Keringő „Végre egyedül” c. optt.-ből (ujd.) Lehár. 3. a) „Alla Stella confidente” szárnykürt solo Bobouti. b) „Miattad sápadt az arcom” dal a „Katonadolog” c. optt. Zerkovitz. 4. Nagy egyveleg a „Hercegisasszony” c. optt. Lehár. 5. a) „Jer velem Budapestre” dal „A repülő lovag” c. optt. (ujd.) Dosul. b) Tangó „A tökéletes asszony” c. optt. (ujd.) Lehár. 6. a) „Ezer piros rózsa” dal „A tökéletes asszony” c. optt. (ujd.) Lehár. b) Induló „Egy nap a Paradicsomban” c. optt. (ujd.) Byaler. c) „Tréfás takarodó (sztrájkoló zenészek) jellemdarab Farbach. Szünet. 7. „Blaze Away” nyitány Holzmann. 8. Nagy egyveleg a „Cigánybáró” c. optt. Strauss. 9. „Saison” keringő „Egy nap a Paradicsomban” c. zenebohózatból (ujd.) Eysler.

*** Tavaszi ujdonságok megérkeztek** a legújabb angol és francia fűzőkben. Gummi tricó, fűzők, haskötők, egyenes-tartók, melltartók, fűzővédők szolid árban Mlle JULIETTE fűző-különlegességek termében, Színház-utca 4. Emke mellett. Telefon 8-27.

Hallatlan olcsóság! Férfi kalapok, sapkák, sétabotok, esőernyők, férfi és női ingek, nyakkendők, harisnyák, kézímunkák, chloft és diszkotények, ridikülök. *Csipkék, himzések és szallagok* óriási választékban, alkalmi árakban Szt. László-téren Sas-palotában (volt Radó-féle helyiség) Klein Vilmos és Társa cégnél.

*** Eladó házak.** Sal Ferenc-utca 13. szám alatti ház, 6350 négyzetméter telek, mely a Páris-patak beboltozása folytán nagy utcai frontot nyer és így nagy haszonnal kecsesített biztos jövővel bír, 7 lakással, nagy kert és gyümölcsös, továbbá Ritoók Zsigmond-utca 21. szám alatti két ház, jutányos árak és kedvező fizetési feltételek mellett, szabad kézből eladók. Biharvármegyei Takarékpénztár.

x Ridzyk József épület- és műlakatos Nagy-Várad, Beöthy Ödön-utca 1. szám. Javítások gyorsan és pontosan készülnek. Elvállal minden a szakmába vágó épületmunkát a legegyszerűbbtől a legdrágább kivitelig, terv és rajz szerint. Szegecsel vasoszlopok, üvegházak, vastetők, vasablakok tűzmentes vasajtók, sirkerítések, üzleti vasredőnyök, ablakredőnyök, cégtáblák, takaréktűzhelyek. Lev-lap hívásra azonnal megjelenek.

x Ne olvassa el e sorokat anélkül, hogy meg ne jegyezze magának, hogy a legújtanosabb játék, ajándék, ridikül, nyakkendő és diszmitáru üzlet Nagyváradon a *Párisi Bazar* Sas épületében van.

x Ossi-tér 14. sz. házban több lakás és üzlethelyiség minden órán kiadó értekezhetni a Polgári Takarékpénztár részvénytársaságnál Kossuth-utca 6.

*** Ingatlan eladás.** Nagyteleky-utca 31. szám alatti ingatlanunk (lakóház nagy telekkel) jutányos áron azonnal eladó. Részletes feltételek megtudhatók Kossuth-utca 3. szám alatti irodánkban. Hungária cipőgyár r.t.

x Női finom párthi fél cipők K 5, női finom chevró v. bokszt fél cipők K 6, női finom amerikai fél cipők K 7, női finom bársony fél cipők K 6, női finom bagarie fél cipők K 10, férfi chevro v. bokszt cipők K 8, férfi amerikai cipők K 10 férfi divatos kalapok 3 koronától kezdve. Fehérneműek és uridivat cikkek legolcsóbb bevásárlási forrása **Fekete Jenőnél** Szt. János-utca Kispipa mellett.

x Tölgyszőlőkaró hegyezett, hasított 2 méter és 1 méter 60 cm. hosszúságban Biharvármegyei állomáson, legelább egy waggonrakomány (cca 4000 drb.) megrendelhető a Polgári Takarékpénztár r. t.-nél Nagyváradon Kossuth-utca 6. szám. Telefon szám 11-95

POVAZSÁN JÓZSEF

hatóságilag engedélyezett
electrotechnikai vállalata
Nagyvárad, Bazár épület,
színház oldal.

Telefon 525.

Telefon 525.

x **Kossuth-utca 2. sz. házban** a volt Szihta, valamint Tóth Zsigmond-féle üzlethelyiségek azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

x **Szöllős-utca 12. sz. házban** több egyszoba s mellékhelyiségeiből álló lakás azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztár részvénytársaságnál Kossuth-u. 6.

x **Két jogász sétál a városban**, szemben találják magokat egy régi ismerősükkel Pista barátjukkal, a mint ránéznek feltűnik előttük, a barátjuknak elegáns felöltője van, a melyet hallatlan olcsó árban szerezhette be mindenki **Nagy Sándor** férfi divatruha kereskedésében a **Zöldfa-utcán**, passagé-kapu mellett.

x **FELHIVJUK** a nagyérdemű hölgyközönség szives figyelmét a most megnyílt **Rácz és Vass** női divatszalonban készülő eredeti angol kosztüm és felöltőkre. Mérsékelt árak. **Nagy Sándor-u. 17.**

x **Az E. K. A. R. T.** (Egyesült Kereskedelmi- és Automobilszállítási Részvény Társaság) helybeli fiókja luxus és teherautókat szállít az összes felszerelési cikkekben **Szilágyi Dezső-utca 6. sz. a.** nagy raktárt tart. **Telefon: 13-21.** A cégnek **Körház-utca 6. sz. a.** pedig minden tekintetben megfelelő nyilvános garázs és javítóműhelye van szakfelügyelet alatt. **Telefon: 13-52.** Benzin és olaj nagy raktár! A cég felhívja az érdekeltek figyelmét utirányba forduló lámpáira, melyek itt szerezhethők be.

x **Kossuth-utca 2. sz. ház emeletén** egy kétszobás udvari lakás hozzátartozó mellékhelyiségekkel május 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári Takaréknál.

x **Több egyszobás lakás kiadó.** Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

x **Erdekében áll**, hogy megrendeléseivel felkeresse **Biró László és Tsa** úri- és papi szabókat. Meglepő olcsó árak. modern szabás, elsőrendű munka **Sal Ferenc-utca 17.** **Telefon 832 sz.**

x **Sal Ferenc-utca 13. szám** alatt 5 szoba (3 utcai) előszoba, fürdőszoba, konyha, kamara, zárt folyosóból álló lakás május elsőjére kiadó. Értekezhetni a Biharmegyei Takarékpénztárnál.

Elsőrendű modern hölgyfodrászterem a

Rammingeré

színházi és hölgyfodrász

szemben a színházzal

Telefon 1076.

Telefon 1076

x **Kossuth-utca 2. sz. alatti** volt Szihta-féle üzlethelyiség 1914. május 1-től kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

x **ZOMBOR SANDOR** sebész-orvos műszer-kötszer és testgyógyító gépek készítője. Nagyváradon, **Nagy Sándor-utca 17. sz. alatt**, ahol villanyerőre berendezett műhelyében készít mindenféle fémcsiszólást, nikkelezést és minden e szakmába vágó munkát jutányos árban.

* **Eladó ház.** Schlauch-tér 12. sz. ház eladó. Értekezhetni ugyanott.

x **Erdekében áll mindenkinek pénzt megtakarítani** ha bevásárlást óhajt eszközölni a téli időnyre, előbb kereste fel az **Ungerleider Salamon** üzletét Szent János-u. ca 4. szám alatt, a hol férfi, női, gyermek trikók, lélekmegítő, szövetek, kesztyűk, harisnyák, kamásnik, továbbá esipkék, szallagok, hímzések mélyen leszállított árban beszerezhetők.

x **Tavaszi újdonságok** érkeztek UJHELYI ROZA női kalap üzletébe Rimanóczy-utca Royál kávéházzal szemben. Eredeti párisi modellek feltűnő olcsó árban kaphatók Ujhelyi Rózánál Rimanóczy-utca, Kolozsvári palota.

Legszebb ajándék
orvosoknak és ügyvédeknek

egy zománcztábla.

Készíti

Diósy Mihály

Telefon 839.

Telefon 839.

Fogak és fogcsorok úgy kaucsukba mint aranyba foglalva szájpadiás nélkül, továbbá arany koronákat, csapfogakat, hidmunkákat fog és gyökér húzás és tartós fogtöméseket készít

Engel Dezső,

vizsgázott fogtechnikus.

N.-Várad, Bémer-tér (Emke Kávéház felett.)

„The Roosevelt Schoe“
amerikai cipők
12-50 és 16-50 kizárólag

Reichard Dezső

cégnél

Rákóczi-ut Orsolya zárda
épületében kaphatók.

A legszebb
kézimunkák

Tátray cégnél

Rákóczi-ut 4.

Telefon 783.

SZÍNHÁZ

Hevi műsor.

Szombat: Otthon. (Angyal Ilka jubileuma.)

Vasárnap délután: Katonadolog; este: Két pisztoly. (Szigligeti-ünnep.)

Ünnepi est a színházban.

Ma este lesz **Angyal Ilka** jubileuma, amelyre őszinte örömmel készült a színház és az egész város közönsége. Südermann klasszikus műve, az Otthon kerül színre, amelyben a főszerepet (Magda) **Angyal Ilka** fogja kreálni.

Az ünneplés imponáns lesz és meleg. Már hetekkel ezelőtt nem lehetett jegyet kapni az előadásra. Zsufolt ház előtt fog lejártszódni **Angyal Ilka** életének ez a szép és nagyszerű estéje, amelyen mindenki hódolattal köszönti ragyogó művészetét.

Már tegnap az ország minden részéből özönlöttek az üdvözlő táviratok. Táviratot küldtek: **Ditrói Mór** a Színészegyesület elnöke, **dr. Janovits** kolozsvári színigazgató, **Komjáthy János**, **Leszkay Aladár** színigazgatók, **Szöllősy István** aradi tanár, **Diósi Nusi**, a Góth-pár, **Törökne Deli Emma**, **Szöllősy Antal** máramarosszigeti polgármester, **Kriesfalussy Sándor** és **Dobay Sándor** a m.-szigeti színügyi bizottság elnöke.

A hivatalos üdvözlések a színpadon lesznek, ugyszintén az ajándéktárgyak átadása. A közönség bizonyára egész este tüntető lelkesedéssel fogja ünnepelni **Angyal Ilkát**.

A **Zsigmond-esték** iránt a közönség körében a legosztatlanabb érdeklődés nyilvánul. **Sz. Zsigmond** Anna urasszony e hó 12, 13 és 14-én lép fel és pedig a **Cigányszerzem**, **Kis gróf** és **Muzsikuleány** ban. A **Zsigmond-esték** bérletszünetben zajlanak le.

Psylander Nagyváradon. **Psylander** március 18 és 19-én, két napon át, négy előadásban vendégszerepel. A világhírű mozi-színész, aki alig tud szabadulni a budapesti közönség rokonszenvétől, Nagyváradon a **Dalbourg báró** fogadása című, pompás sketschben lép fel, azonkívül nálunk is el fogja énekelni magyarul azt a híressé vált nótáját, amelyet **Budapest**en **Király Ernőtől** tanult:

— Szép asszonynak kurizálok! . . .

REPORTÁZ

Disztorna a főreáliskolában. A nagyváradai állami főreáliskola Testgyakorló Köre holnap délután 4 órakor tartja meg a minden évben rendezett disztornáját a főreáliskola tornatermében. A hetek óta folyó lázas előkészületek, gyakorlatok és a jól megválasztott program csak azt bizonyítják, hogy a disztorna minden tekintetben fényes sikerű lesz. A szép szabadgyakorlatok, a szertornázások, az izgató versenyszámok, a tréfás mutatványok és játékok összessége a közönségnek egy kellemes délutánt fog szerezni.

Egyébként a disztorna műsora a következő:

1. Felvonulás. 2. Szabadgyakorlatok zenére. 3. Csapatornázás bakkon, lovon és gyűrűn. 4. Társas gyakorlatok. 5. Játékok. 6. Vivás, iskolavivás, csapatvivás, asszant. 7. Magas és távolugrás verseny. 8. Korlát mintacsapat. 9. Díjkiosztás.

A disztornára a belépőjegyek árai: 2 és 1 K, diákhely 50 fill.

IGAZSÁG- SZOLGÁLTATÁS

§ **Elitették Popa Évát.** A nagyvárad esküdtbiróság tegnap folytatta a gyermekgyilkos anya bűnyüének tárgyalását. Kihallgatták az összes tanukat, akik az anya tagadásával szemben igazolták a vádat. Délben hozta meg a bíróság az ítéletét. Az esküdtek bűnösnek mondták ki Popa Évát, akit a bíróság két évi és háromnegyedévi fegyházra ítelt. Az elitelt semmiségi panaszt jelentett róla.

TÁVIRÁTOK

Tisza Bécsben.

Budapest, márc. 6.

Gróf Tisza István miniszterelnök Bécsbe utazik és hétfő estig ott marad. Jelentést fog tenni a királynak a román paktumról, azonkívül az ugynevezett folyó ügyekről és meg fogja állapítani az osztrák miniszterelnökkel a delegációk összehívásának határidejét.

Bécsből Tisza Komáromba utazik, hogy mint az evangélikus-református egyház főgondnoka a keddi püspökválasztáson elnököljön.

Öngyilkos számvevő.

Szolnok, márc. 6.

Fazekas Antal fiatal városi számvevő ma hajnalban érkezett haza Budapestről és a kocsiiban főbe lőtte magát — Tettének okát még nem tudják.

KÖZGAZDASÁG

Gabona üzlet.

Buza áprilisra	12.46
Buza májusra	12.38
Buza októberre	11.17
Rozs áprilisra	9.34
Rozs októberre	8.65
Zab áprilisra	7.72
Zab októberre	7.75
Tengeri májusra	6.75

Budapesti értéktőzsde.

Magyar hitelrészvény	845.25
Osztrák hitelrészvény	640.50
4%-os koronajáradék	82.60
Osztr. magy. államv.	714.50
Jelzálogbank	443.—
Leszámitoló és pénzváltó	524.50
Hazai bank	286.—
Magyar bank	532.50
Keresk. bank	3680.—
Himamurányi	665.50
Salgótarjáni kőszén	726.—
M. Alt. Kőszénbánya	1058.—
Közuti vasút	632.50

A szerkesztésért felelős:

Dr. KRÜGER ALADAR.

A legmegbízhatóbb

Répa- és fűmagvak

özv. **Kádár Jánosné**
üzletében, Rákóczy-ut 1. sz. alatt szerezhetők be

fűszer és csemegeárúk
elsőrendű beszerzési forrása.

Szuperfoszfát Mútrágya

Telefon
969. sz.

kapható 50 kilós zsákokban, szőlőfoldek, kaszálók és mindennemű veteményeknek földjavítására. 150—200 kilóval 80—100 korona értékű a terménytöbblet.

Kondor Dezső

cement, cementeső és fedéllemez üzlet.
Nagyvárad, Nagypiacz-tér 1. sz.

A jó bornak nem kell czégér

mondják még ma is a régi öregek! Hogy mennyire igazok van, eléggé bizonyítja

Kecskeméti István

is, a reklámra nem szorult ujonnan berendezett étterme

Nagyvárad, Teleky-u. 4. szám.

Nyitva éjjel-nappal. Kötőnő saját termésű borai, **előzékeny kiszolgálás**, szolid polgári árak. **Abonensek naponta felvételnek.**

Csemegeézet

öt Kgrammos csinos postadobozokban 8 korona 50 fill.-ért bárhova bérmentve szállít utánvétellel

**Balatonvidéki Méz kiviteli
Vállalat Balatonfőkajár.**

Kérjük a t. közönséget, hogy elismert, jó hírnévnek örvendő cégünket ne tévessze össze hasonló hangzású mézelárusítókkal.

Melocco Péter cementárugár és építési vállalat részvénytársaság

Budapest, IX. Timót-utca 4. a. b. szám.

Nagyvárad, fióktelep: Szőlős-u. 16.

Telefonszám 11-38. Telefonszám 11-38.

Gyárt:

Szabadalmazott géppel gyártott karmantus portlandcement csöveket az összes szabványos méretekben és az ahhoz való idomdarabokat, csömöszölit és vasbetétes, valamint portlandcement csöveket, kútgyűrűket stb.

**Márvány mozaiklap, műkö-
és cementárugár. Beton és
vasbeton építési vállalat.**

Elvállal:

Utcák és házak csatornázását, hidak és vízmedencék szak-szerű építését. Nagyobb vállalatoknál **tervekkel és költséggel** szolgál.

Meghívást az ország bármely részéből elfogad

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Ertesítjük a t. közönséget, hogy a

Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzólámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világi-tási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Uszítók.

Évlámpák

Állandóan nagy választékban kaphatók.

Villamos motorok

1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerező telefonja 55. sz.

Biharvármegye alispánjától.

ad 1818—1914. sz.

Versenyfárgyalási hirdetmény.

Biharvármegye közönsége az általa Nagyváradon építendő „Biharvármegyei Közkórház” építő munkálatainak biztosítására nyilvános árlejtést hirdet a következő munkálatokra az alábbi feltételekkel:

1. Föld, kőmives, elhelyező alagesővezető és utkésztési munka,
2. Kőfaragó, illetve műkőfaragó munka.
3. Vasmunka,
4. Vasbetonmunka,
5. Acsmunka,
6. Bádogos munka,
7. Cserepes munka,
8. Facement és aszfalt munka,
9. Szobrász munka,
10. Asztalos munka,
11. Lakatos munka,
12. Mázoló munka,
13. Üveges munka,
14. Padlózó munka,
15. Hézagmentes padló,
16. Cementáru és lapburkoló munka telekberendezési betonmunka,
17. Aszfalt munka,
18. Vas és cserépkályhák,
19. Szobafestő munka,
20. Zománfestő munka,
21. Vízvezeték, csatornázás és berendezési munka,
22. Légszuszogatói munka,
23. Esslingeni redőnyök és függönyök,
24. Toronyóra,
25. Központi fűtés,
26. Melegvíz berendezés.
27. Villanyvilágítás, csengő, telefon, vilámlámpák és villamos óra,
28. Villamos felvonó,
29. Sodrony fonatos kerítések,
30. Linoleum burkolat,
31. Főzőkonyha berendezés,
32. Mosókonyha és desinfectio berendezés,
33. Tésztagepek,
34. Sütőműhely,
35. Világító testek.

1. Az árlejtésen résztvehet mindazon szakértő, hazai iparos és vállalkozó, ki üzletének gyakorlására megfelelő hatósági engedélyvel bír.

2. Ajánlatok a fent kiirt összes munkálatokra együttesen, vagy mindegyikre külön-külön, avagy az alábbi munkacsoportok szerint tehetők ugyint:

A) Szorosabban vett építő munkákra, idetartoznak az 1—14-ig 16—20-ig, 23, 24 és 29 alatti munkák.

B) Szerelési és berendezési munkákra, idetartoznak a 21, 22, 25, 26 és 31—34-ig terjedő munkák.

C) Villamos berendezési munkákra a 27 és 35 alatt.

D) Különleges munkákra, idetartoznak a 15, 28, 30, valamint a 10—13-ig terjedő csoport munkák. (Ezenkívül lásd 7 pontot.)

3. Csak szabályszerűen kiállított, pecséttel lezárt, sértetlen borítékban elhelyezett és közvetlenül, vagy posta útján beadott, de csak a beadási határidőig beérkezett ajánlatok fognak figyelembe vétetni. Postai kézbesítés késésből, vagy bármely okból később érkezett távirati uton küldött, vagy utóajánlatok, valamint kellően fel nem szerelt ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Csakis azon ajánlatok fognak figyelembe vétetni, melyek az eredeti kiszolgáltattott ivenként tétettek. Átalányösszegű ajánlatok nem tehetők.

4. A kellő bélyeggel ellátott s a közszállítási szabályzat 18. §-a értelmében kiállított ajánlatok, a kívánt mellékletekkel együtt **legkésőbb 1914. évi május hó 11-ik napján** délelőtt 10 óráig Biharvármegye főügyésznél nyújtandók be. Az ajánlatok azonnal nyilvánosan felbontatnak, mely

alkalommal az ajánlattevők vagy az igazolt képviselői jelen lehetnek.

5. Az ajánlat külső borítékára a következő felirat teendő: „Ajánlat a Nagyváradon építendő Biharvármegyei közkórház építésére”, ezenkívül megnevezendő a munkanem, illetve csoport is, amelyre az ajánlat szól.

6. A munkálatokra vonatkozó költségvetések és ajánlati űrlapok a vállalkozók rendelkezésére boesájtatnak és tartoznak a költségvetésbe tételenként az egységárakat számjelekkel és betűkkel, a végösszeget pedig számjelekkel kiírva rávezetni, az ajánlati űrlapokba a végösszeget, több csoport esetére ezek végösszegét betűkkel és számokkal beírni.

7. A vármegye jogosult lesz a munkálatok átadása s megkezdése előtt annak elhatározására, hogy a fent kiirt teljes vállalat helyett csak a gazdasági, belgyógyászati, elkülönítő épületet, a hullaházat a prozekturával, az istálló épületet, valamint az ezzel járó telekberendezést adja csak vállalatba s készítetteti ez alkalommal el. Epen ezért az összes építkezésre vonatkozó ajánlatok végére százalékban megadható azon egységár különbözete, melyért vállalkozó a kisebb terjedelmű építkezés elhatározása esetén ajánlkozik. A netáni kisebbségre építkezésre külön ajánlat is tehető és pedig akár az összmunkákra, akár a fenti munkacsoportok szerint, akár pedig egyes munkákra.

8. Tartozik az ajánlattevő vállalkozó az ajánlati összeget 250,000 koronáig terjedő részének 5 százalékát, azonfelüli részének pedig 2 százalékát kitevő bántpénzt az általános feltételek 1-ső szakaszának 10-ik kikezdése értelmében, a második §-ban körülirt kikötésekkel és módosításokkal bármely m. kir. adóhivatal pénztárba, vagy állampénztárba az ajánlat benyújtása előtt letenni és az erről szóló nyugtát, vagy postai feladó vevényt az ajánlathoz csatolni; készpénzt, vagy értékpapírt az ajánlathoz bántpénzült csatolni nem szabad.

9. Ama pályázók, kiknek az ajánlott ipari munkálatok teljesítésére törvényes képesítésük nincsen, kötelesek az ajánlatban ily képesítésű, általuk üzletük vezetésével megbízott iparost megnevezni, ennek sajátkezűleg aláirt nyilatkozatát mellékelni és ennek képesítését kívánatra igazolni.

10. A vármegye közönsége fentartja magának azt a jogot, hogy az ajánlattevő vállalkozók közül, az árlejtés eredményére való tekintet nélkül, a munkák végrehajtásával azt a vállalkozót bizza meg, ki annak jó és pontos teljesítésére már eleve is a legtöbb biztosítékot nyújtja, vagy a benyújtott ajánlatokat teljesen mellőzze.

11. A végérvényes döntés határideje 60 (Hatvan) nap, ez szükség esetén 15 nappal meghosszabbítható, melynek leteltéig az ajánlattevőkre az ajánlatuk feltétlen kötelezők.

12. A munkálatokat a szerződés jóváhagyása és a munkaátadás után azonnal meg kell kezdeni és oly erővel folytatni, hogy az összes épületek souterain falegyene a munkaátadás napjától számított 150 munkanap alatt eléressék, továbbá 150 munkanap alatt teljesen befödve, tető alá jussanak és az összes épületek legkésőbb 1917. évi május hó 1-én rendeltetésének teljesen készen, berendezéssel együtt, felétlenül átadhatók legyenek.

13. A munkákra vonatkozó tervek, általános és különleges feltételék Nagyváradon a m. kir. államépítészeti hivatalban naponta délelőtt 10—12 óra között és Budapesten SCHODITSCH LAJOS építész-tanár (lakik VII. Thököly-ut 38. II. emelet 10.) délután 2—5 óra között megtekinthetők.

Mindkét helyen fognak az ajánlati minták és költségvetések, utóbbiak ivenként 50 filléért (azaz ötven filléért) a jelentkező vállalkozóknak kiszolgáltattani.

Nagyvárad, 1914. évi március hó 5.

Fráter Barnabás,
alispán.

Ha nincs megelevedve szabójával, mert drága vagy rossz szul szab vagy nem pontos, szóval bármi okból. Keresse fel **DARABONT GY. és TARSÁ** uriszabó céget Szilágyi Dezső-u. 6. (Sonnenfeld-palota) és meglepi önt az oltani szolid, olcsó, kifogástalan kiszolgálás Alkali és gyászruhák 24 óra alatt. Vidékről egy beküldött öltönyről ujjat készítek. Valódi angol szövetek.

Helyi és vidéki telefon 980.

Eladó**1 kazal lucerna**

a várostól 10 perenyire.

Czim: a kiadóhivatalban.

Uj étterem megnyitás.

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy Szilágyi Dezső-utca 5. sz. alatt a Nagyváradai Katholikus Kör új palotájában a

nyilvános étterem

megnyillott,

mely a legkényesebb igényeknek is megfelelően van berendezve, **kitűnő magyar konyha**, a legjobb zamatu **faj borok**. Első minőségű **Dréher sör**. Havi és napi abonensek előfizetés mellett elfogadtatnak a legszolidabb árak mellett, ugy bent az üzletben, mint házhoz való kihordásra Pontos és figyelmes kiszolgálás.

Becsés pártfogást kér tisztelettel:

Ille János a Kath. Kör. vendéglőse.

Dusafalva községben
mintegy 300 kis hold

legelő

bérbeadó. Értekezhetni: a

Polgári Takarékpénztár r. t.-nál
Nagyváradon. Telefon 11-95. sz.

Meghívó

A „Nagyvárad-i Templomüvegfestészet, Uvegészoló és Tükörárugyár r. t.” részvényeseit 1914. március 14-én délután 5 órakor Nagyváradon Szilágyi Dezső-utca 13. szám alatt tartandó **rendes közgyűlésére**, melynek tárgyai: 1. az 1913. évi mérleg, nyereség és veszteség számla bemutatása, az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése; 2. az igazgatóság és felügyelő-bizottság tagjai részére a felmentvény megadása; 3. felügyelő-bizottsági tagok választása; 4. indítványok; — azzal van szerencsénk meghívni, hogy a mérleg, veszteség- és nyereség számla a társulat gyári irodájában (Gerliczy-utca 16. sz.) a részvényesek által **rendes irodai órák** alatt megtekinthető. — Nagyvárad, 1914. március hó 6-án.

Az Igazgatóság.

MEGNYILT!

MEGNYILT!

Az
**uj csipke, himzés,
harisnya áruház**
Rákóczi-ut 5. szám.

Mielőtt szükségleteit beszerezné, győződjön meg róla, mert ilyen olcsón még nem vásárolt. Különböző újdonságok naponta érkeznek minden cikkben.

Tisztelettel

Friedmann Jenő

MEGNYILT!

MEGNYILT!

Műszaki harisnyakötőde
Nagyvárad, Nagy Sándor-u. 2.
(Ausländer férfiszabócég után.)

KÉSZIT új férfi fuszekliket és női harisnyát a legdivatosabbban, igen tartós kivitelben és olcsó árban. Elvállal fejeléseket s javításokat, valamint aszur- és muslin-harisnyákat, kivágott cipőkhöz a legmegbízhatóbban készít. Egy próbarendelés meggyőz mindenkit a harisnyák jóságáról. Az üzlet 14 év óta áll fenn. Sok pénzt megtakarít ha harisnyáit

Lippner Márknál szerzi be.

Hirdetések

felvételnek a kiadóhivatalban

Különvonat

a Félix-fürdőből
Várad-Velenceze
és Nagy-Várad
állomásra.

Október 1-től minden este **8-06** perckor külön vonat indul a Félix-fürdőből, minek következtében a városi kiránduló közönségnek a gyorsfürdő igénybevételére teljes 3 óra áll rendelkezésére.

Indulás: Nagyváradról: délután **4 óra 28** perckor Várad-Velencéről: **4 óra 38** perckor. Érkezés a Félix-fürdőbe **5 óra 06** perckor **Vissza-utazás** este **8 óra 06** perckor.

Fürdők, pihenők, folyosók, éttermek mindig fűtve. Meghülés teljesen kizárva. Bentlakóknak penzio-rendszer. Fürdés, lakás, élelmezés heti 56 koronától. Posta, távirat, telefon egész éven át nyitva.

Csúsz, kúszvény, izületi lobok és mindennemű reumatikus bántalmaknál **évszázadok óta a Félix-gyógyfürdő kénes hévvíz forrásait** kitűnő eredménnyel használják.

Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság

Nagyvárad, Kossuth Lajos-utca 6-ik szám.

Részvénytőke 4.000.000 korona
Tartalékok 915.000 korona

Elfogad **betéteket** könyvecskékre, folyó (cheque) számlára és azokat a mindenkori pénzügyviszonyoknak megfelelő legmagasabb kamatláb mellett (napról-napig) gyümölcsözteti.

Leszámítol **váltókat.**

Előlegeket nyújt **értékpapirokra.**

Építkezési és jelzálogkölcönöket engedélyez.

Törlesztéses-jelzálogkölcönöket nyújt 10—50 évi időtartamra a legelőnyösebb feltételek mellett.

Vesz és elad tőzsdén jegyzett értékpapirokat, beváltja a ki-sorsolt címleteket és szelvényeket díjmentesen.

Foglalkozik továbbá a bankszakma összes ágaival.